

Wodne wujkowate (*Diptera: Empididae*) Pienin

Aquatic Dance Flies (*Diptera: Empididae*) from the Pieniny Mountains

IWONA KRYSIAK

Katedra Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii UŁ, 90-237 Łódź, Banacha 12/16,
e-mail: krysiak@biol.uni.lodz.pl

ABSTRACT: 42 species of aquatic *Empididae* were recorded from the streams of the Pieniny Mts. (17 of the subfamily *Hemerodromiinae*, 25 of the subfamily *Clinocerinae*). Two of them are new for science and three are new for Polish fauna (description in press). Two species were not recorded in Poland for more than one hundred years.

KEY WORDS: *Diptera*, *Empididae*, *Hemerodromiinae*, *Clinocerinae*, faunistic, Pieniny Mts.

Empididae (wujkowate) są jedną z najliczniejszych rodzin muchówek, szeroko rozprzestrzenioną na świecie. Według podziału zaproponowanego przez CHVALE (1983) obejmuje ona sześć podrodziny: *Oreogtoninae*, *Empidinae*, *Hemerodromiinae*, *Clinocerinae*, *Brachystomatinae*, *Ceratomerinae*, ale tylko dwie spośród nich: *Hemerodromiinae* i *Clinocerinae* zaliczane są do fauny wodnej. Jak do tej pory z Palearktyki opisano ponad 50 gatunków z podrodziny *Hemerodromiinae* oraz ponad 150 – z podrodziny *Clinocerinae*, pochodzących z regionu Zachodniej Palearktyki (CHVÁLA, WAGNER 1989; WAGNER 1997) i związanych głównie z rejonami górskimi Centralnej i Południowej Europy (Bałkany, Pireneje i Alpy).

Brak opracowania dotyczącego wodnych *Empididae* w Pieninach, skłoniło autorkę do podjęcia badań w tym paśmie górskim.

Badania nad fauną *Hemerodromiinae* i *Clinocerinae* prowadzono w latach 1998–2003 na 42 stałych i 4 dodatkowych stanowiskach, rozmieszczonych wzdłuż potoków: Ociemnego, Łonnego, Białego, Kirowego, Macelowego, Sobczańskiego, Kotłowego, Hulińskiego, Krośnicy i Grajcarka, które poza czterema znajdowały się na terenie Pienińskiego Parku Narodowego i otuliny. Zebrano prawie 43 000 okazów, z czego około 25 000 pochodzi ze stanowisk usytuowanych wzdłuż Dunajca.

Wykazano 42 gatunki wodnych *Empididae* (17 z podrodziny *Hemerodromiinae*, 25 z podrodziny *Clinocerinae*) (KRYSIAK 2003), w tym dwa nowe dla wiedzy, trzy nowe dla fauny Polski i dwa nie notowane z terenu naszego kraju od przeszło stu lat. Stanowi to 70% fauny krajowej – 60 gatunków podaje z Polski NIESIOŁOWSKI (1992). Jest to najwyższa liczba gatunków jaką kiedykolwiek odnotowano z polskich gór. Dla porównania: z Tatr wykazano 23 gatunki, z Gorców – 22, z Bieszczadów, Sudetów i Gór Świętokrzyskich tylko po 18 gatunków.

Dominującym rodzajem z podrodziny *Clinocerinae* był niewątpliwie *Wiedemannia* (17 gatunków), natomiast z podrodziny *Hemerodromiinae* – *Chelifera* (11 gatunków). Najbardziej liczny gatunek w zbiorze to *Wiedemannia bistigma* (udział procentowy – 22,6%), dominujący prawie wyłącznie na stanowiskach wzdłuż Dunajca. Z pozostałych gatunków na uwagę zasługują: *Wiedemannia braueri* (6,9%), *Wiedemannia fallaciosa* (4%), *Wiedemannia tricuspidata* (3,9%), *Clinocera plectrum* (3,3%) z podrodziny *Clinocerinae*, natomiast z podrodziny *Hemerodromiinae*: *Chelifera concinnicauda* (0,49%), *Chelifera stigmatica* (0,47%) i *Chelifera trapezina* (0,41%). Wziąwszy pod uwagę fakt, że podrodzina *Hemerodromiinae* nie występuje masowo, udział procentowy trzech ostatnich gatunków w kolekcji jest stosunkowo wysoki.

Największą różnorodnością charakteryzowały się potoki: Biały (25 gatunków) i Sobczański (25 gat.), Ociemny (24 gat.) i Łonny (22gat.), a najmniejszą potok Kotłowy (7 gatunków). Potoki położone na północnych, zimniejszych zboczach były uboższe o 3 gatunki w stosunku do cieków leżących na nasłonecznionych, południowych stokach Pienin. Brak na południowych zboczach *Trichopeza longicornis* można tłumaczyć tym, że gatunek ten unika miejsc nasłonecznionych.

Na tak bogatym pod względem faunistycznym terenie można było oczekiwać gatunków rzadko spotykanych. Do takich należą m.in.: *Chelifera subangusta*, *Chelifera pectinicauda*, *Hemerodromia oratoria* czy *Dolichocephala guttata*. Ich liczebności nie przekraczają 10 osobników w całej kolekcji. Warto byłoby, dla zachowania unikalnej fauny wodnych *Empididae*, wyeliminować najistotniejsze zagrożenie, jakim jest dla wszystkich organizmów związanych z potokami, zrywka drewna korytami potoków. Prowadzony od lat proceder rujnuje rumosz skalny, niszczy i wyflukuje większość organizmów.

PIŚMIENNICTWO

- CHVALA M. 1983: The *Empidoidea* (Diptera) of Fennoscandia and Denmark, II. General Part. The Families *Hybotidae*, *Atelestidae* and *Microphoridae*. Fauna ent. scand., **12**: 1-279.
- CHVALA M., WAGNER R. 1989: Family *Empididae*. [W:] Soós A., Papp L. (red.): Catalogue of Palearctic *Diptera* **6**. Akadémiai Kiadó Budapest & Amsterdam: 228-336
- KRYSIAK I. 2003: Phenology of aquatic Dance Flies (*Diptera*, *Empididae*) of the Pieniny Mts. (N. Carpathians). [W:] STLOUKAL E., KALÚZ S. (red.). Book of abstracts. Fauna Carpathica Meeting 2004. Smolenice, Slovakia: 26.
- NIESIOŁOWSKI S. 1992: *Empididae aquatica*. Wodne wujkowate (*Insecta: Diptera*). Fauna Pol., **14**: 1-128.
- WAGNER R. 1997: *Diptera Empididae*, Dance Flies. [W:] Aquatic Insects of North Europe – A Taxonomic Handbook. **2**: 333-344.